

վեն: Խել զեղերու մեջ շաք եղած կողմերը պիտի
առարկաթիւնը ինչպահու պէս՝ ցողի այ կիրառու կը
խոփ. բայց թէ որ խառը տրեւր ճանելին քանի դը-
ժամ՝ յառաջ խոնածածու որ ըլլըս, ի վերայ այսը
ամենային, ոսպր անահեկ շատ չըլլար որ համբիլ ձեւա-
ցնել, մինչեւ որ տրեւր հորդանին չանի. անձնելու
ունի շատ միշտ տրեւր ճանելին քանի մի ժամ Հա-
քը կիրայ: Այսեւ ծագելին քանի մը ժամ եւրու
այ շաք տեղեր ցող կը կազմուի. ու զարմանալուն
ոն է, որ ասանի տեղեր արեւը երեւն քանի մը-
ժամ եւրու ու յար աչ աւելի ցող կը կազմուի, քանի
թէ օրուան սերի առանձիւթերը կամ դիտելով առ-
ող ինձաւեցու, որ կես գիշերուն ու արևուն եւ-
լելուն մեջնուղ ժամանակը տևանակիր տեղի ցող կը
կազմուի, քանի թէ որւր մարք ճանելուն որ կը
զիշերուսն մէջ: Կառ պատճառն ան է, որ մօտու-
լուր կես գիշերին եւրու աւելի ցազ կիրայ: բայ-
թէ ինս գիշերին յառաջ: — Արայշեաւ նաևած
ցողին ըստանիթիւնը՝ ոն նիւթին պարզածեան ու-
ստինածն կախում օսնի, որուն ցոյց որ կը նախ-
տուիր ուրեմն յարտի է, որ նիւթերը իրենց առ-
ջութիւնը շաւով կամ կամաց ցոյց տալնու-
նայելով անոր շաքը քիչ կամ շատ կը շափառուի:
Խառը ներդապատ նիւթ ըլլարով՝ աւելի շաւով իր
տաքութիւնը գուրք կու տայ կոմ կը պարսէ: բայ-
թէ պարտավորութիւն հայր կոմ տաքուր անոր համար
ալ է որ ցող մարգարութեաններուն ցոյց առաւ ժող-
վուն կիրայ: բայ թէ մասկուած տուփառնեած տնիւ-
րուն ցոյց: Կառ ուրեմն անձիւուն երեխները ցոյց
աւելի պիտի կը դարձի ու կը ցալունի, իսկ շամար
ժողուերն ու տապաւուն անպատճենը առ ցողին կոմ
պարտավորութիւնն անձանէ կը մնան: Ես
սուսզի անձն ձիոց, անձն բայ ու տերեւ կամ իրա-
կենց յանկութեանը համաձայն պյեւայ, դորւ-
թիւն ունին, օրս իրենց պէտք եղածին շափ ցոց
կը ժագվին, ու անով կը ըլլիս: Ասից յուրանի
կիրայ որ եւ ոչ կամիլ մի ցողը բահաւ ու պա-
տահար տնօնանի անմիջոց ձեւ ցափի ստուգուած է,
հայս մնանակն ինսուտութիւնը իր անսահման իրե-
քութ, ինսուտութեամբն ու միշտ հաջուալի գրան է
օրոշ ու զատակար հարկաւորութիւնները իշքրնելու
համար:

(*Հայոց նախկինության մասին աշխարհագիտություն*)

ԱՐԵՎԱՏՅԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
ԱՐԵՎԱՏՅԱՆ ՏՎԱԿՐԱՐԱՆՆԵՐ

Պլության պատրի մէջ մօտերս քառու հաշութիւն նայ։
Եղի՝ Հրեց և. քրիստոնէից համեմատութիւնն առ
է. Եվսուր ու Կորուսդիրու մէջ 5012 ընակին
մէկ Հրեց կու գալ, Բեզրիա՝ 2157ին, Անդրիան
2076ին, Ապրանին՝ 1909ին, Գաղղիա՝ 487ին
Ցանիմարգա՛ 330ին, Հաննապէ՛լ 158ին, Անդրիան
պէրկ՝ 140ին, Պրուժ 74ին, Պատրիքա՛ 71ին, Պատմ
62ին, Հոգունա՛ 61ին, Աւագիա՛ 57ին, Պուտառ
տան՝ 56 հոգու մէկ Հրեց կու գալ։

— Հանքացին ածուխը 1848թ. Ապրիլս եղան
572,400,000 կենցինոր, ու դժվար՝ 89,280,000
կենց, Սփայտանեալ նահանջեն բան մէջ՝ 78,200,000
կենց. Դաշտինքի մէջ՝ 75,549,160 կենց. Պրոցես-
թի 63,000,000 կենց, ու Շատրիսցի մէջ՝ 20,000,000
կենց բանը:

— Եղբայրակի երկամբ ճամփաներուն երկայնութիւնը 1848ին պատված էր. Անդիսացնը 311 աշխարհագրական մղոն. Պատմ. շնոր 323 աշխ. մինչև Դաշտավայրինը 302 $\frac{1}{2}$ աշխ. մէջ և ստրիպինը 200 աշխ. մէջ. Անդիսացնը 106 աշխ. մէջ. Պատմերացինը 61 աշխ. մէջ. Սաքսոնիացնը 55 $\frac{1}{2}$ աշխ. մէջ Հանովերինը 48 $\frac{1}{2}$ աշխ. մէջ. Ռուսինը 17 $\frac{1}{2}$ աշխ մէջ. Գրոսլինը 42 աշխ. մէջ. Խոսհիացնը 35 $\frac{1}{2}$ աշխ մէջ. Տամբարացնը 33 $\frac{1}{2}$ աշխ. Տամբարացնը աշխ. մէջ. Հունաց արքացնը 34 աշխ. մէջ. Հունանուցնը 33. աշխ. մէջ. Հերոս. արքացնը 17 աշխ. մէջ. Վազնիացնը 3 աշխ. մէջ. ո. Վերամանիսցի փառ արքացնը ինսերունը 130 աշխ. մցն:

— Վաղաբեյի հետապքի ճամբաներան երկուամս
թիւնն է 1767 անդամական մըռն, որուն փայ ԿՊ
համ երիկարամագնիսական կազմով (apparatus elec-
tro-magneticus) անդապքը կը բանին : Ըստ Տաճ-
բաներան մեծ ժամը 4 թիւն ամի՞ն : Խակ առցիշն է գեպ
Եղբայր ի գոյսով Տեսապիրը ! թիւն ունի :

S U S T A I N A B I L I T Y

ՄԵՏԱԿԵՐՈՒՄ ԱՐԴՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

բրուած հաւկիմներք եղանձները կ'ըլլան: Աս ըստ-
իւ եւաքք կ'աւելցընէ, փորձով ուրվիցայ որ, կ'ըստ
մի եւ ոչյն ասենուան մէջ ածուած ու հաւասար
գարին ընդունու հաւկիմներուն մէջն ամենէն
յառաջ եղած որպեսը ամենէն զօրուազներն են
որ որ մինչեւ հիմա՝ կանու ի եղած որպերը իբրև
անպիսուն կը նետուեն: Աւասի, կ'ըսէ, ես տանը
կ'ընտրեմ, կը թուզմ որ զատ մէծնան ու կծկին
պա խնդիրակ (գալապար) յինեն, ու ասուց խոլակն
ընէն կամ բանակներեն, որուի միշտ ընտիր են, հու-
լըթի համար հարկաւոր եղածները կ'ընտրեմ, եւսը
արու ու եկ բժիշները իբրումն կը զառեմ: Եւսը
որ թիմեաները (տէնէնէնէն) գուրս կ'եցնեն, կը
թողում որ եղեցը իբրև ունեցած գեղին նիւ-
թէն արատին կամ ան նիւթը պարզուի, ինչու որ
ան նիւթն է որն որ արուեն տուած հեղուկը կ'
ակարացընէ, առ ալ բյանին վերց արուեներուն ու
եգերուն մէջն ընտիրները աղեկ կը զառեմ, մէկ
մէջ կը զնեմ, ու զդուշակեամբ ամեն մէկ մանր
ըսնի միս կը դնեմ: — Աս կերպը Տանտաւարցին ու
պուաֆուն աւանդածին ամենէն, ին հակառակին է
որուի կ'ըսնի թէ թըրմուճները համ որդիրը որչափ
աշ հաւկիմն կ'ելին, այն ասի աւելի զօրաւ որ կ'ըւ-
րան: Աս նոր փորձին նայելով, 7—8 ապրի ես արք
որդին աւասիլ իր մերքի կառապելու թեամբ կամ
աշնուութեանը կը հանի, ու անժամին ու բառ
քաջորին ըստուած շերամը կ'եցի:

ԵՐԵՎԱՆԻ ՏԵՂԵԿԱԿԱՐԱԿԱՆ
ՈՉԻԿԻ ԱՆՁՈՒՄ ԵՐԵՎԱՆԻ ՏԵՂԵԿԱԿԱՐԱԿԱՆ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ ԽԱՐԱՐՈՒ Ե

ՏԵՐԵՎՈՅԾ շեզ որ մարդ մը բնոյ աղջէ որ ՌԵ
րից իր մարդունք կամ աշխային լեզուն սորտելու տ
ևսնէ ընահան պարագ մ'ունի, որ եթէ ձեռքը ա
սիօն ու միջոց աւանդութեան եւ արք միոյն իր անշարժ
թեամբը չառցիւր բայց բայց մարդ կութեան առ
ջեւ իր պահ միջան անջանապ ամենի ընթ մը կ'ունե
նայ ։ վանդի առ պարագը ունեն մեկ մարդուն պար
քը անցամ կամ որդի ընթացէ հետ անդածանիկ
կուպուած է ։ Եթէ մեկը իր առջեւն ըստած եւ կ
ըստը կրնոյ վայսեւն մերժէ ու մերժաւաւ ։ Եթէ ի
երակներուն մէջն ունի աղջին արիւու կրնոյ հա
նել է ։ առ պարագը ու կրնոյ աղմանի ։ Ազգի մ
ինքան ու ողջանիկ միջ գոյնուից չի կիրա
բու ական ջառագ սկզբան պատճառ ՌԵՄ-։ Վա
զի պարագը հանդառաջ եւ կառարել աղջոց հարք
առաջը միոյն աղջին փառաւորութեան առեն ի

բնել զիւրաքարանը շընէց, Հայոց մասաւանդ լի
առջին թիկունութեան աանեւու ու վեհանձնութեան
ըն իր պարուցք կը կատար: ու ձեւութեան ին շար
աղջին պայչ ու անուղղութեանցնէ, որով միանգութեանի
պողոճանցք կաւելը բնէ: Անպայտցիք, Կապացիցիք
Գերմանացիք զանուցած անորոշութեանցիք
մէջ մեր առջապայտոց վիճակը զիսած, եւ առ նիսխի
գոյն բարորակ անցելութեանցիներ առան են, որոնց
մէջ մեր ապահովիներուն շատ տեղապահք հայեց
յի զուտ մասնաւուն գոյս բրենք ու ցաւ մը կը ցու
ցընեն, եւ ապա ին թօշութեաններուն մինի ու ա
կը զննէ որ իր լիզութեան իրը թէ օքք մասցան է: ու
առ հայութեան մեջ մը իր վեցուն զիսած կատար
մարզու մը պատահած են ու, անիհա անունուի կ
մինեն ու կը զատին:

Բայց մեր հաւաքը քիչ է աշխատ յառաջ առանելով
մասն էնք որ ապդի մը զ զուգմբինը պահանջն ի՞ւզ է
— Մի պայման իր լըզուն։ Կրօնի, կրօնակուն ձևեր
ու կարգերը, ուղարկութիւնները, ախորդակները գո-
խաներն եղին աշ ապդույնութիւնը զ եւ կրօնաց մասը
բաւական որ լըզուն մնայ, բայց լըզուն կրօնութիւ-
նը պայման բանը ընթացաւ, ընթացեցաւ, անցիաց-
եցաւ։ Ուեր նախանշաբները կատարածութենու քրիս-
տոնակաթիւն զ որքանի, եւ թիւնու առանք մն գո-
փօքանութիւն մը կրօնին, առայսու իրենց հայեակո-
ոց պարագաներն ուղարկութիւնն է Վիտուն հրամ մեր զ
պայման ապդույնութիւններն շատերը կրօնուցաւ, ա-
ման առանք մն ապդույնութիւններու տաճանակից ուղարկու-
թիւնն է Վիտուն հրամ մեր զ պայման ապդույնութիւնն է Վի-

որու շըմակը վաճառքի Աջ կրթաբնար։
Ապագ է որ շատ չեղ կրթեի կամ որուազու
թեատր ուսուցիչների թան ող ուղի մը ուժեղով մնա-
յած կազնէ, և ամբար այս խոհ մեջ ուղի գրեթե գր-
ադէկ կը տեսնաք, թաղու որ էթէ քամբ արձեր կա-
տակելու ըմբի շնու այս քրիստոնէական կրօ-
ստուացին, ազգեաւու ասուն զրուու պիտի մի-
ւրացին միջեց, առ օրս բարբ չէ նէ, ութի շա-
ման մաս անուց Աջ քառական ած ու ազգ ուղի-
թի թու կարեցաց զած կը բար. խոհ համա ան-
մահմատական ուղարկ անենալուի, կամ մասնաւ-
թէ մերժեաց ունկաց քրիստոնէական կրօստի բա-
րերար թէ ասմէր՝ ազգային թիւնը զահաւած
քայլ Հայ որ ազգի բնիւթու բանաց էն, կը տե-
սնայ որ ազգային թիւնը անդամական թիւն էն, պա-

Հայոց ընկեր լիւզուն շրջութելիք։ Գառն զի՞նչպէս որ յայտնի է շատ աղջեր կրնան մի եւ այս կրնան ավելինալով՝ աղջախութիւններն առին։ Վերը որ թշունին պահեն։ Դարձեալ՝ կրնան մը մըսոյն մէկ աղջի մը անոնի օտափշակնու ու անոնի կրնան աղջի լիւզուն որ լիւզուն։ Արդեմ օդիք խոսելով լիւզուն և աղջ մը ուժից աղջերու յօրհանդելուն պոտուր պոտուր լիւզունը, լիւզուն և աղջախութիւններն մը ըջրին անհնանը, լիւզուն է աղջախութիւնը պահանջուր, ան զատութիւնը ողին որ աղջ մը անոնի զատութիւն որպէս անդիքներն մէկն եւ, եւ չխոսուր և, վուն զի ու զատութիւնն է որ աղջերու կարգեց, պահանջութեանց ու դիմութիւնների մէջ ամեն մէկ աղջին իր որդիքներն համաձայն առանձին գահ մը կը ծարու, զատիքու առանձին կը լիւզ, մուր զատութիւններուն ու բարեանութիւններուն մասնաւոր միուն ունեւ եւ մուր մէտասակարանները դանձ մը ունեցէ կու, ուոյց Ազգ մը պահափ ուղարմափ որ բարյափ որ սապին, տնօպասիւ, տնկիրթ ու ընրա կիմակին մէջ որ բայց, ի վերաց ոյոր տնենային իր ընզամին ու անոնի իր աղջախութիւնը նախանձանդենիքը է Վազգարը, Խոռոչացը, Վազգանցուց, Վազգանցու ու Խամ լոցուց պէս իր կեռարուիր կը պաշտպանէ, վուն զի հաս ամենուն որ ոչի իսկ բառնթիւնը կազդէ, որ սուրբցըն որ լիւզուն ու լիւզուն մէջնորդութեանը ապագային զատութիւնն համապատճ պահանձին եւս քը՝ ըրութեանը ժամանակաւ կրնան վերդինի, անկիրտ ութիւնը՝ կրնան մէտանի գունան, եւ զուն ձափ ձիքը իրը կրնան համարելուց որդուիլ, որով բարաբանչեւր աղջ իրեն ակնչակնու մէկ կերպութիւն կրնան աղջերուն կը հաւասարի եւ երբեմն աղ կը գերազանցէ, բայց մէյ մը տունեն աղջ աղջիւնը ձեռքին հնանիւն որ է լիւզ, իր տնեցան պարծուուր ներն ու զսվելի յատկութիւնները կարծեցրն ունեն զուն անկիրտ եւսքը ուսացած աղջին համարմաններն ըստ աղ բան իրեն սկսչակն չեն սեպուիր։ Ես բանին մէջ տան մէկ մէջ ու պայմիկ աղջ աղ համազանին անի, որ իր նուինիներուն արեւուր ու քրոսմեր յատարինան ու իր յանորդներուն առանցած աղջախութիւնը պահանջութիւնը պահանջարար իր լեզուն մը թիւցաւը ունեւ պարտ, ու աղջախութիւնը չունեւ է, վուն զի առօր հայուսանին բնելու ըստուն նէ իր նուն նուն ան տարու որդուին, որ պարերավ իր չեկին մէջ ժամբուած մէջ աղջն ու գետարդիւնը բանեց։ Ես կը լուսաւ ապագային գրքուն ամենի բարեանում մէջ շրջապատճիւն շատ լուսաւ կը սպասուիր։

Հայոց պատմամեջը, այս բարքի թէ. Եղանակուն մէ աշխարհական բնակչութեան պարուն է, և Անկախ պատման մէջ է ու առաջ զնաւու ու Տէսարարուն, և Երանին թէ ազգային տանիք խօսնելութիւնը շափելու Համազաւ էին, շարժելու ու իրենց վեցուն դիմու միացարձունի ու բարձր զարախոր մասնաւուցին բայց գերախուս փառաց մի կը տեսնեար որ առանձ պատման մէջ իսկան շատերուն հերթ ուղարկն զաւ վաճանին իսկան քի աւ ազգային ինքնին կը նետէն, վաճագի անձնար շնորհուեար մէ Համաձայն եւում կամ երկրաց ուժեամբ մի տասնկ մասն նուշարտերը իրենց համարութեան արեւանի չեն սեպեր, բայց առանձ ներ քի են. անդի շատերը թէ ուղարկ վերջուն վերի պատման երանութեան ին տան, առկան կը կար, Ճէն պատմացին որ Խոյերէն թշուն արգիլը բրեւու տօրու առ զանելու և. միանին ապաւուցիւնը օդուս մի չափ, և կամ արի խօսքերու սկեսա համար իրենց վեցուն սորին համացարդուն զաւաներուն վեւականուն (Տուրքեան Աջ) կը հաւաքնին, բայց առ կործնուն ունեցած բաշխութեան պարու քերնին կաստարեր հօրեաւուն ու պատմակ բանի մէջ չեն վեճեր, մասնաւուն թէն ինս մ'այ ժամանակի կօրուստ կը համարին, բայցու որ մասու սեղ տէշի շահաբեր բան մի կը արգիլ կամ աղուս սոր մերցւել կը տան: Հիմա մէր ցուցընթիւն ան սի սից որ Խոյերէն թշուն արգիլը մեր ազգային միանին բարձրնոր նկատմանը այ՝ հարբաւու սօրուակար է, և թէ որպատ տէշի արգիլ, պատմա այ այլշափ տէշի մէծ կը բայց, մատուանդ թէ Անդամին ու աշխանին (ազգային բարձր պահերու ու բայր ացցաւ) յատաշարութեանին ընկած է ուղիւն չէնդ ինչու բանեւ:

ԴՐԱՄՆԱԳՈՅՆ ՏՐՈՅՆՅԱԾ	
Ա. ՏՐՈՅՆՅԱԾ	Բ. ՏՐՈՅՆՅԱԾ
Վարչերացած 100 ընթաց թ ուղարկու 237 ½ արժ. ֆիոր. 2 ամփա	
Վարչերացած 100 ընթաց թ վարչերաց 113 ¼ ա. "	1½ "
Վարչերաց 300 գումարաց լիրան 104 ½ ա. "	2 "
Համառ 1 գումար արքային 11. 26. "	3 "
Համառաց 100 պատուի լիրային 250 ½ ա. "	2 "
Հենաց 300 վեհանդե լիրան 152 "	2 "
Մարտին 300 դրամար "	2 "
Միջնաց 300 առաջարկած լիրան 112 ½ ա. "	2 "
Փարեզ 300 դրամար "	2 "
Քրանչ առ. Մայթ 120 ֆիոր. 143 ½ ա. "	3 "
Կառավարության Պարկի 17) 400 փարեզ 1 արժ. ֆիոր.	
	31 պատուի լիրան առժ.